

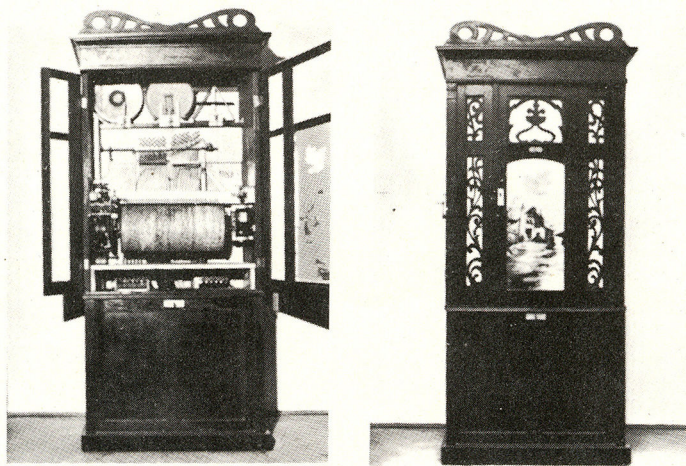
»Progovorio je«

Nakon šutnje od oko pola stoljeća, stari je glazbeni stroj opet progovorio. Riječ je o pri-novi »Kabineta glazbenih automata«, o gostioničarskom glazbenom automatu dobivenom u toku 1988. Sponzor ove pri-nove je Povijesni muzej Hrvatske u čiji je posjed došao automat otkupom 1977., u mjestu Jesenovac kraj Belovar Moravča. Instrument je bio u dezolatnom stanju te je sada nakon restauratorskih zahvata u radionici Kabineta glazbenih automata opet »oživio«. Kućište, u obliku dvokrilnog ormara u secesijskom stilu bilo je žuto obojeno, ali je sada, nakon ob-nove furnira u čitavom donjem dijelu, u cijelosti opet crno olašeno. Uklade na prednjim vratima rađene su na proboj i pod-stavljene žutom svilom. U sredi-ni vratiju, ispod uklade na proboj, nalazi se slika na staklu: Mlin-vodenica sa likom mlinara na vratima. Ova ilu-strativna slika, iako nevješto rađena na način pismoslikara, pridodaje čitavom objektu in-timnu notu. Instrumentalna je dispozicija: glasovir, mandoli-na, xylofon i udaraljke. Glasovir pokazuje uobičajenu kons-trukciju pianina sa željeznom konstrukcijom ali basovskom

dioničom na desnoj strani. Na lijevoj su strani žice mandoline. Zajednička je rezonantna ploča (Resonanzboden). Ta je ploča djelomično obnovljena jer je bila oštećena crvotoč-nom. Stavljene su također i no-ve žice i čivije za ugodbu (Stim-mnägel). Isto su tako stavljeni novi batići za klavir i trzaljke za mandolinu. Xylofon je imao 12 pločica od kojih nažalost ne-dostaje 6 komada a nije ih mo-guće nadomjestiti jer ne posto-je oznake na koji bi ton trebale biti ugodene. Od udaraljki je

ostala sačuvana samo činela koja je dobila novi stalak, dok je od bubnja ostao samo kor-pus koji je dobio nove opne. Rađen je novi triangl s batićem jer se stari izgubio. Isto tako je nedostajao mehanizam za au-tomatsko zaustavljanje i stav-ljanje u pokret ubačenim nov-čićem. I taj je mehanizam izra-đen nanovo kao i žlijeb za nov-čić i »blagajna« u vidu povelake u donjem dijelu kućišta. Na pogonskom su stroju izrađene nove opruge regulatora kao i sam pogonski uteg s vretenom

(97 kg). Repertoire obuhvaća 12 skladbi na 2 valjka sa zaticima. Do sada je bilo moguće identi-ficirati samo dvije skladbe. To je duet iz operete *Skitnice* K. M. Ziehrera i valcer iz operete *Vesela udovica* F. Lehara. Ostalo su do sada nepoznate koračnice i fragmenti iz opere-ta. Na klavijaturi i na vratima se nalaze dvije etikete sa ozna-kom: M. Drucker Prva Zagre-bačka umjetno-obrtna dvorana Zagreb Ilica 39. To su trgovač-ke oznake koje ne ukazuju na tvorničku provenencu instru-menta koji je vjerojatno bečke ili češke proizvodnje. Zanimlji-viji je napis na otvoru za ubaci-vanje novčića: Einwurf IX 10 Heller. Ovo ukazuje na trošak glazbe u trajanju od jedva dvi-je minute. Učinak je te glazbe dinamički snažan i ritmički temperamentan te predstavlja neočekivanu atrakciju posje-tiocima u čije ime autor želi i ovim putem da sponzoru izrazi zahvalnost za susretljivu i ra-cionalnu gestu na osnovi koje je automat »oživio« i pruža ge-neracijama današnjice auten-tičnu zvukovnu sliku gostionice prigorskog zaselka od prije po-la stoljeća. ●

Glazbeni automat (otvoren i zatvoren), Jesenovac kraj Belovar Moravča

Ivan Gerersdorfer